

מספר הקורס: 4040278

שם הקורס בעברית: תלמוד בבלי (מסכת חגיגה) ומשבר הזהות היהודית

שם הקורס באנגלית: Babylonian Talmud (Tractate Hagigah) and the Crisis of

Jewish Identity

שנה"ל: תשפ"ב

שם המרצה: ד"ר עידו חברוני

שם תכנית הלימודים: התכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: שו"ס

משך והיקף הקורס: סמסטר א, 4 ש"ס

נקודות זכות אקדמיות: 4 נ"ז

דרישות קדם: מבוא לספרות חז"ל

מועד שעות הקבלה: ימי שלישי, 12:30–14:30

פרטי קשר של המרצה: idoh@shalem.ac.il

תיאור הקורס:

הקורס מוקדש לסוגיות הפתיחה של פרקים א-ב בתלמוד בבלי מסכת חגיגה. הוא יתקיים במתכונת משולבת של הרצאות מבוא, סדנאות ולמידה בחברותות. במהלך הקורס נעסוק בסוגיות מעולמם של חכמים הנוגעות לשאלות של זהות יהודית: עצמאות וגלות; מחלוקת ואחדות; מסורת וחידוש; אינדיבידואל וקולקטיב; הלכה ומיסטיקה, ועוד. קריאות החובה בתלמוד יתבצעו בכיתה באופן מודרך.

מטרות הקורס:

- א. היכרות עם נושאים מרכזיים ורגעים מכוננים בעולמם של חז"ל, מי שעיצבו את היהדות כפי שאנחנו מכירים אותה היום. היכרות זו תקנה פרספקטיבה מעמיקה ביחס לשאלות עכשוויות הנוגעות לזהות יהודית.
- ב. שיפור מיומנויות הלמידה העצמית של התלמוד.
- ג. פיתוח מודעות הרמנויטית: מה קורה לקורא במהלך הקריאה? כיצד המודעות לתהליכים אלו עשויה לשפר את איכות הלמידה?

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

תרגיל (20%). הגשה בעל פה): הכנת קטע תלמודי לא-מוכר בחברותא.
מטלת סיום (80%. 2,500–3,500 מילים): דיון בסוגיה תלמודית הנוגעת לשאלה של זהות יהודית עכשווית, תוך שימוש במתודות שנרכשו בקורס (הנושאים יקבעו מתוך התייעצות עם המרצה).

- ציון עובר בקורס: 60
- יש לקרוא את קריאת החובה לקראת כל שיעור רלוונטי.

פירוט השיעורים (מפגשים), הנושאים הנלמדים בכל שיעור וקריאת החובה והקריאה המומלצת בכל שיעור:

שיעורים מס' 1-2: מבוא לספרות חז"ל
קריאת חובה: מירה בלברג, פתח לספרות חז"ל (רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2013), עמ' 17-48.

שיעורים מס' 3-4: עליה לרגל - במקרא ובמשנה חגיגה
קריאת חובה: שמות כג:יד-יז; דברים טז:א-יז
משנה חגיגה פרק א
משה דוד הר, "ירושלים, המקדש והעבודה, במציאות ובתודעה בימי בית שני", בתוך: דניאל שוורץ (עורך), מחקרים בתולדות ישראל בתקופת הבית השני (ירושלים: מרכז זלמן שזר, תשנ"ו), עמ' 487-498.
קריאה מומלצת: מנחם פרי, "הדינמיקה של הטקסט הספרותי: איך קובע סדר הטקסט את משמעויותיו", הספרות 28 (אפריל 1979) עמ' 6-46.

שיעורים מס' 5-6: משנה חגיגה - מחלוקת
קריאת חובה: משנה חגיגה פרקים ב-ג
קריאה מומלצת: יובל פרנקל, "המחלוקת על הסמיכה – על מחלוקת וסמכות", מחקרי ירושלים בספרות עברית כט (2017) עמ' 39-64.

שיעורים מס' 7-8: לקונות בקביעות המשנאיות
קריאת חובה: בבלי חגיגה ב ע"א – ג ע"א
קריאה מומלצת: ג'פרי רובינשטיין, סיפורים תלמודיים (באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, 2021) עמ' 23-61.

שיעורים מס' 9-10: הולדת המחלוקת I

קריאת חובה: בבלי חגיגה ג ע"א-ע"ב

קריאה מומלצת: שלמה נאה, "עשה לבך חדרי חדרים: עיון נוסף בדברי חז"ל על המחלוקות", מחויבות יהודית מתחדשת: על עולמו והגותו של דוד הרטמן, בעריכת צ' זוהר וא' שגיא (תל אביב: הוצאת מכון שלום הרטמן, תשס"א) עמ' 851-875.

שיעורים מס' 11-12: הולדת המחלוקת II: מקבילות

קריאת חובה: משנה ידיים ד:ב-ד; תוספתא סוטה ט:ז-ז; ירושלמי יבמות א:ו ג ע"א; בבלי ברכות כז ע"ב – כח ע"א

קריאה מומלצת: אברהם אדרת, "מסכת עדויות כעדות לדרכי השיקום והתקומה לאחר חורבן בית שני", בתוך: מנחם שטרן, ישעיהו גפני ואהרן אופנהיימר (עורכים), יהודים ויהדות בימי בית שני, המשנה והתלמוד (ירושלים: יד יצחק בן-צבי, 1993), עמ' 251-265.

שיעורים מס' 13-14: רבנים בוכים

קריאת חובה: בבלי חגיגה ד ע"ב – ה ע"א

קריאה מומלצת: Jeffrey L. Rubenstein, *Stories of the Babylonian Talmud* (Baltimore, MD: Johns Hopkins, 2010), pp. 91-115.

שיעורים מס' 15-16: אלוהים בוכה

קריאת חובה: בבלי חגיגה ה ע"א – ה ע"ב

קריאה מומלצת: רומן יקובסון, "בלשנות ופואטיקה" (תרגום מולי מלצר), בתוך: סמינטיקה, בלשנות, פואטיקה: מבחר מאמרים (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1986), עמ' 138-166.

שיעורים מס' 17-18: מיסטיקה תלמודית 1: מעשה בראשית ומעשה מרכבה

קריאת חובה: בבלי חגיגה יא ע"ב – יב ע"ב

קריאה מומלצת: יהודה ליבס, חטאו של אלישע: ארבעה שנכנסו לפרדס וטבעה של המיסטיקה התלמודית (ירושלים: הוצאת אקדמון, 1990).

שיעורים מס' 19-20: מיסטיקה תלמודית 2: מעשה בראשית ומעשה מרכבה

קריאת חובה: בבלי חגיגה יג ע"א – יד ע"א

קריאה מומלצת: איתמר גרינולד, "לבעיית המחקר בעיסוקם של חכמים במיסטיקה", בתוך: מנחם שטרן, ישעיהו גפני ואהרן אופנהיימר (עורכים), יהודים ויהדות בימי בית שני, המשנה והתלמוד (ירושלים: יד יצחק בן-צבי, 1993), עמ' 287-315.

שיעורים מס' 21-22: מיסטיקה תלמודית 3: פרדס

קריאת חובה: בבלי חגיגה יד ע"ב – טו ע"א

קריאה מומלצת: מנחם קיסטר, " מטטרון והאל ובעיית שתי הרשויות: לבירור הדינמיקה של מסורות, פרשנות ופולמוס", תרביץ פד (תשע"ד), עמ' 43-88.

שיעורים מס' 23-24: אלישע בן אבויה

קריאת חובה: בבלי חגיגה טו ע"א-ע"ב

קריאה מומלצת: ג'פרי רובינשטיין, סיפורים תלמודיים (באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, 2021) עמ' 97-142.

שיעורים מס' 25-26: סיכום